

MILJØPARTIET DEI GRØNE I KVINNHERAD

PARTIPROGRAM 2019-2023

FOR MENNESKE OG MILJØ

INNLEIING: GRØN UTVIKLING I KVINNHERAD

Miljøpartiet Dei Grøne meiner at det skal vera mogleg å leva godt og miljøvenleg som innbyggjar i Kvinnherad, og at lokalsamfunnet vårt må organiserast og planleggast slik at det blir ein viktig del av løysinga på miljøproblema.

Vi går til val på eit politisk program som peikar ut ei ny, økologisk berekraftig og framtidsretta samfunnsutvikling for Kvinnherad med fokus på livskvalitet for alle framfor stadig aukande forbruk.

Livskraftige lokalsamfunn treng eit livskraftig næringsliv. Miljøpartiet Dei Grøne ynskjer å leggja til rette for berekraftige og miljøvenlege arbeidsplassar i nærmiljøet. Vi ynskjer levande marknader med kortreist mat og lokale tenester, levedyktig landbruk og havbruk, og fokus på framtidsretta løysingar. Kort sagt vil vi at Kvinnherad skal vera ein føregangskommune rusta til å møte morgondagens utfordringar, samstundes som ein sikrar livskvalitet for innbyggjarane.

Eit levande sentrum som legg til rette for møte mellom folk og næringsliv vil bidra til meir mangfald, meir innovasjon og større grad av lokalt eigarskap i næringslivet. Av denne grunn vil Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad arbeida aktivt for å styrkja Husnes som regionsenter.

ØKONOMI

Minst to tredelar av kjende fossile energireserver må bli liggjande urørde i følgje FNs klimapanel. Norsk økonomi er svært oljeavhengig, og det er difor naudsynt med ei kontrollert nedbygging av oljeindustrien. Noreg og norske kommunar må også trekkja sine investeringar ut av fossile næringar. Vi må stilla miljøkrav ved innkjøp og la miljøvektast tungt.

Gjennom Kraftfondet og store inntekter frå vasskraftproduksjonen har Kvinnherad kommune ein robust økonomi, og gode høve til å påverka eigne inntekter. Kommunen har såleis eit relativt stort handlingsrom. Miljøpartiet Dei Grøne ynskjer at ein størst mogleg del av Kraftfondet blir plassert i grønne og miljøvenlege verdipapir/fond, og i tillegg ynskjer vi at pengane i større grad blir plassert i sikre renteberande papir for å unngå svingingane i aksjemarknaden.

I ein sunn kommuneøkonomi skal kommunen vera godt rusta til å gje innbyggjarane sine så gode tilbod som mogleg, med særleg vekt på skule/oppvekst og eldreomsorg.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Trekkja kommunale driftsmidlar, investeringsmidlar og Kraftfondet ut av bankar, fond og forsikring som er involvert i kol-, olje- eller gassverksemd
- Plassera kommunen sine investeringar i grønne fond, fornybar teknologi, og grønt næringsliv
- Unngå kapitalplasseringar i spekulativ finansverksemd som hegdefond og skatteparadis
- Avgrensa offentleg låneopptak og redusera gjeldsgrada i kommunen
- Oppretta ei eiga stilling for gjenbruk og grøen omstilling med rapportering til Nærings sjef
- at ein del av kraftfondet skal nyttast til ein «samfunnsbank», som skal gje lån til lokale berekraftige verksemdar og løysingar

NÆRINGS LIV

I eit berekraftig samfunn må vi sørja for at levebrødet vårt kjem frå fornybare energikjelder. I ein overgangsfase der fornybar energi gradvis erstattar fossil energi, må kommunen jobba for å utfasa olje- og gassbaserte arbeidsplassar, og aktivt leggja til rette for nye næringar. Miljøpartiet Dei Grøne vil at Kvinnherad skal ta sin del av ansvaret for å utvikla Noreg til eit samfunn med mindre oljeavhengigheit og meir grøen verdiskaping. Kommunen skal spela ei aktiv rolle i å stimulera til omstilling og nyskaping i næringslivet og for god næringsutvikling.

Miljøpartiet Dei Grøne vil ha ei offensiv satsing på grøen innovasjon, og støttar difor aktivt opp under BKK sine planar om å etablera eit utviklings senter for grøen teknologi i kommunen. Viktige grøne satsingar i Kvinnherad vil vera hydrogenproduksjon basert på vasskraft frå Folgefonna, og elektrifisering av oppdrettsnæringa og cruiseflåten. Saman med lokale, regionale og nasjonale aktørar ser vi her gode sjansar for å etablera nye grøne arbeidsplassar i kommunen.

Kvinnherad har eit levande gründermiljø og eit variert næringsliv. Vi ynskjer eit nærare samarbeid mellom kompetansemiljø i regionen for å få til nyskaping, utvikling, og for å ha eit levande og godt næringsliv. Folgefonnsenteret har her ei svært viktig oppgåve, og Miljøpartiet Dei Grøne vil styrkja senteret og kontakten med dei leiande kunnskaps- og forskingsmiljøa som står bak senteret.

I ein grøn kvardag vil kommunen kunna fungera som rådgjevar, føregangsmodell og pådrivar for å påverka befolkninga og det lokale næringslivet i forbruk og åtferd. Kommunen kan også bidra til å skape marknader for grønne produkt og betre høve for etablering av grønt næringsliv.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil støtta lokal næring som ynskjer å leggja til rette for sal av kortreist mat og utvikla eit naturbasert reiseliv med fokus på opplevingar i urørt natur.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Ha mål for nye grønne arbeidsplassar, etablering av miljøvenleg næringsliv, og ha attraktive næringsareal tilgjengeleg i dei største bygdene
- Gjera det attraktivt for bedrifter med lokalt eigarskap å etablere seg i kommunen, og gje gode rammevilkår til lokalt entreprenørskap
- Styrkja Folgefonnsenteret som eit regionalt fyrtårn innan kunnskapsformidling om klima, berekraft og grøn innovasjon
- Forby anløp av cruiseskip som påfører lokalsamfunnet forureiningar og miljøbelastningar. Rosendal skal vera ei grøn cruisehamn med fokus på berekraft
- Nytta kommunen sitt næringsfond aktivt som eit viktig verkemiddel for satsing på grønt næringsliv
- Fremja kultur, lokal identitet og naturbasert reiseliv
- Syta for at all næringsutvikling og lokal verdiskaping skjer i tråd med FN's berekraftmål
- Gå imot sundagsopne butikkar dersom det vert opp til lokalt sjølvstyre å avgjera
- Dreia offentlege innkjøp frå billegaste løysing til løysingar som er dei beste for miljøet
- Ikkje inngå avtalar med leverandørar som nektar tariffavtale med sine tilsette
- Kommunal sektor skal ha ein forpliktande likelønsplan, mangfald ved tilsetjingar og ein offensiv politikk for lærlingplassar

LANDBRUK OG HAVBRUK

Miljøpartiet Dei Grøne vil arbeida for å gjenreisa eit berekraftig landbruk og havbruk basert på lokale ressursar som tryggjer arbeidsplassar, opprettheld busetjing og sikrar gode norske matvarer til forbrukarane.

Berekraftig landbruk

Den reelle sjølvforsyninga i Noreg er minkande. Utmarka gror igjen, og stat og kommune går ikkje av vegen for å leggja den beste matjorda under asfalt og betong. Samtidig er det blitt stadig vanskelegare for bøndene å leva av inntektene på garden. Landbruket i Kvinnherad er viktig for kommunen, og vi er mellom kommunane på Vestlandet med flest heiltidsbønder. Miljøpartiet Dei Grøne meiner at bondeyrket framleis er blant dei viktigaste av alle yrke, og matproduksjonen vil bli stadig viktigare. For rekrutteringa til bondeyrket er det viktig at lønsnivået i næringa går opp. Auka lønsemd betyr vidare at det blir enklare å ta omsyn til meir miljø- og dyrevenleg produksjon.

Det lokale landbruket må produsera trygg mat med minst mogleg belastning på natur, klima og ressursar. Vi har eit samfunnsansvar for at maten vi et er produsert på ein berekraftig måte, der ein nyttar dei naturgjevne vilkåra og det lokale ressursgrunnlaget. Det er viktig for oss at Kvinnherad har eit levande landbruk som kan produsera kortreist og trygg mat av høg kvalitet med stor fokus på dyrevelferd. Småskalaproduksjon må kunna marknadsførast og omsetjast lokalt. Miljøpartiet Dei Grøne vil arbeida for at det i Kvinnherad vert betre kontakt mellom bønder og forbrukarar. Vi vil difor fremja nisjebutikkar, samvirkelag, andelslandbruk, gardsutsal og matnettverk som minskar avstanden mellom bonde og forbrukar.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Syta for at kommunen tek vare på mest mogleg samanhengande landbruksareal i arealplanane
- Arbeida for ein nullvisjon for nedbygging av matjord, der tungtvegande samfunnsinteresser eller behov på garden må vera einaste unntak
- Bevare myrområda som ein buffersone mot store nedbørsmengder og flaum
- Arbeida for systematisk og auka bruk av lokale utmarksbeiteressursar
- Leggja til rette for meir andelslandbruk, kolonihagar, parsell- og skulehagar, samt andre formar for matproduksjon
- Lempa på regelverket for bruk/vern for å styrkja næringsgrunnlaget for landsbrukseigedomar som grensar til verneområde og Folgefonna nasjonalpark.

Berekraftig fiskeri og havbruk

Havområda, fjorden og elvene rommar enorme naturverdiar og viktige ressursar. Fiskerinæringa er ein arbeidsplass og kulturberar som kan leggja grunnlaget for berekraftig næringsverksemd og matproduksjon i framtida.

Det er rike fisketradisjonar i Kvinnherad, men det er ei utfordring at fiskarane ikkje har høve til å levera fisk lokalt. Miljøpartiet Dei Grøne vil leggja til rette for å få etablert eit fiskemottak i kommunen.

I dag tillét styresmaktene stadig vekst i oppdrettsnæringa utan å stilla tydelege miljøkrav. Dette påfører samfunnet store tap i form av ureining av fjordar, vassdrag og økosystem, og dette er ein kritisk trussel mot sjøaure og villaks. Hardangerfjorden er i denne samanheng spesielt sårbar. Miljøpartiet Dei Grøne vil jobba for å gjera dagens ureinande oppdrettsnæring til å bli ei rein næring for framtida ved å utvikla lukka anlegg som løyser problem ved rømming, lakselus og organiske utslepp. Dersom produksjonen i næringa skal oppretthaldast, må oppdrettsnæringa bli langt meir berekraftig enn i dag. Dette gjeld også fôrråvarene som vert nytta.

Ureininga frå oppdrettsanlegga rårar i særleg grad sårbare fjordar og vassdrag. Kvinnherad er i risikosona med det vakre fjordlandskapet og dei mange verdfulle elvevassdraga i kommunen. I tillegg har oppdrettsnæringa i dag store utslepp av klimagassar i tilknytning til dieselaggregat på anlegga, samt utslepp frå dei mange oppdrettsbåtane. Vi vil her arbeida for nasjonale krav om nullutsleppsløysingar på alle oppdrettsanlegg og oppdrettsbåtar.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Sikra betre dyrevelferd hjå oppdrettsfisk, mellom anna ved å innføra lågare maksimumsgrenser for talet på fisk i ei merd
- Stilla strengare krav til oppdrettsnæringa, mellom anna ved å krevja at alle anlegg må lukkast innan 2025
- Ikkje tillata nye konsesjonar utan lukka teknologi
- Forby giftig koparimpregnering og kitinhemmarar som medisin i oppdrettsnæringa
- Arbeida for å få etablert lokalt fiskemottak for foredling og distribusjon av lokal fersk fisk
- Arbeida for nasjonale krav om nullutsleppsløysingar på alle oppdrettsanlegg og oppdrettsbåtar
- Støtta aktivt opp under det viktige arbeidet som Genbank Hardangerfjord utfører for å byggja opp bestanden av lokal villaks og sjøaure

NATUR, MILJØ OG KLIMA

Vi kvinnheringar er så heldige å bu langs fjord og fjell. Det gjev oss ein stor verdi i livet å kunne stikka på topptur ein ettermiddag eller lysa etter krabbe ei sommarnatt. Naturen gjev oss økonomisk utbyte – i form av t.d. energi, fisk og turisme. Det gjev oss også eit ansvar. Vi som bur i kommunen forvaltar denne naturen, og bestemmer om den skal vernast eller brukast. Det vil alltid vera ein balansegang å vurdera nytteverdi opp mot naturens eigenverdi. MDG vil som hovudregel setja naturens eigenverdi først. Når vi vil henta ut verdier frå naturen, må det skje så skånsamt som råd. Stundom må vi kanskje lata verdien ligga, til fordel for flora og fauna som høyrer heime i naturen. MDG meiner at urørt natur er ein av dei viktigaste ressursane Kvinnherad har – difor må den også i framtida få vera urørt.

Vi vil ha reine fjordar og rein luft, og vi vil gjera vårt for at utsleppet av klimagassar vert så lite som råd. MDG meiner at det er mykje å henta i å spara energi. ENØK-tiltak bør inn som ein sjølvstøtt del i nybygging og ombygging, og bedrifter bør kunna premierast for dokumentert energisparing. MDG vil også kutta i eigedomsskatt for alle som installerer solcellepanel på eigedomen sin – ei skånsam energikjelde, og ein teknologi som vert stadig betre og billigare. Oppgradering av vasskraft-anlegg kan potensielt auka utbyttet av energi, og vi vil gjerne leggja til rette for at dette kan skje i anlegget i Blådalen.

Vi står overfor klimaendringar som alt no gjev seg utslag i meir ekstremvær. Det er viktig at kommunen er førebudd på dette, får oversikt over kor vi er sårbare og sikrar mot ras/flaum/brann/tørke og andre moglege konsekvensar. Det er også viktig at vi jobbar målretta med tiltak for å minka utslepp av drivhusgassar. Difor må vi få på plass ein klimaplan med konkrete handlingsplanar for klimatiltak i Kvinnherad.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Seia nei til vindkraft-utbygging i Kvinnheradsfjella, og heller arbeida for:
  - at ENØK-tiltak vert premierte av kommunen
  - satsinga på hydrogenproduksjon i Matre
  - oppgradering av eksisterande vasskraft-anlegg
  - å gje skatte-insentiver til solcelle-utbygging for både privatpersonar og bedrifter
- Stilla krav om at cruisebåtar må vera utsleppsfrie når dei kjem til Kvinnherad
- Leggja til rette for at privatpersonar, næringsdrivande og bedrifter lettare kan samla opp og levera plastavfall, så det ikkje havnar ute i naturen
- Starta eit nasjonalt pilotprosjekt med lukka og semilukka oppdrettsanlegg i

havbruksnæringa

- Arbeida for at komposterbar bioplast skal nyttast og prioriterast som eingongsemballasje der dette er mogleg
- Arbeida for at Kvinnherad kommune skal utarbeida klimaplan og eigne handlingsplanar for klimatiltak

SAMFERDSLE

MDG sitt viktigaste mål i samferdslepolitikken er at folk flest skal ha eit godt og mangfaldig kollektivtilbod. Dette betyr at det innan kort tid etter valet må setjast stort fokus på at ulike transportar må korrespondere. Det opplevast som håplaust å koma til Stord med snøggbåten 5 minutt etter at bussen til Haugesund eller Heiane har køyrt. Nærast all kollektivtransport skal vera utsleppsfri innan 2025. Dette inkluderer snøggbåtane i distriktet. Målet til MDG er at desse skal gå på hydrogen produsert med fornybar energi i Kvinnherad. MDG vil vera med på å utgreia ei løysing for snøggbåt mellom Husnes og Os, under føresetnad av at denne brukar fornybar energi.

Vi aksepterer at Kvinnheradpakken har ein kostnad. Den vert i stor grad finansiert med offentlege midlar, og har liten grad av bompengefinansiering. Vi aksepterer at noko av finansieringa er via bompengar. Vi vil prioritera tiltak for rassikring og tiltak for mjuke trafikantar. Sykkelvegar står høgt på MDG si prioriteringsliste, då spesielt skulevegar. Elles står vi bak kommunen si prioriteringsliste.

MDG tar til etterretning at det er vanskeleg å komma til semje med Stord kommune om ei ideell ferjestrekning mellom desse to kommunane. MDG vil at det skal brukast minst mogeleg økonomiske ressursar på dette sambandet fram til vi har ei god løysing på plass. Dette innbefattar også minst mogeleg naturinngrep.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Prioritera sikre vegar framfor nye vegar
- Prioritera tiltak for mjuke trafikantar
- Arbeida for eit godt og korresponderande kollektivtilbod
- Arbeida for at kollektivtransport i størst mogleg grad er utsleppsfri
- Revurdera ferjesambandet mellom Kvinnherad og Stord

HELSE, OMSORG OG SOSIAL

MDG registrerer at tilsetjingar i helsesektoren er prega av mindre stillingsprosentar enn det som er vanleg i andre yrke. Vi meiner at dei som ynskjer auka eller full stilling bør få det. I Kvinnherad har det vore vanleg å leiga inn nødvendig hjelp frå vikarbyrå, noko som i sum vil vera dyrare enn å ha fleire faste tilsette, eller høgare stillingsprosentar. Vi innser at kommunen kan spare på å auka ramma for eldreomsorg i budsjettet, samstundes som bebuarar ved eldreinstitusjonar kan få ein tryggare kvardag med meir kontinuitet.

MDG vil arbeida aktivt for at eldre som bur på sjukeheimar og andre eldreinstitusjonar i kommunen skal få fersk, varm og kortreist mat av høg kvalitet. Måltida på institusjonane skal vera eit av dei daglege høgdepunkta for dei som bur der.

Vi vil også styrkja heimesjukepleien slik at dei som vil bu heime skal få gjera det lengst mogleg. MDG vil i dette arbeidet gjerne innføra Tryggleikssjukepleiar i Kvinnherad; førebyggjande heimevitjing til eldre (75+), med føremål å skapa tryggleik og trivsel, samt gje råd og rettleiing om helsebevarande og førebyggjande tiltak.

Det er viktig å rekruttera gode legar og sjukepleiarar til kommunen. Dersom gunstige arbeidstilhøve eller lønsordningar vil bidra til dette, bør det vurderast.

MDG tykkjer det er viktig å høyra på innbyggjarar før vi tek avgjersler som direkte angår dei. Før viktige saker som gjeld dei eldre vert endeleg avgjorde, skal Eldrerådet ha høve til å gje ei orientering i kommunestyret. Det same gjeld Rådet for menneske med nedsett funksjonsevne i saker som gjeld dei.

Miljøpartiet dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Tilby større eller fulle stillingar i helsesektoren
- Innføra ordning med ein tryggleikssjukepleiar i heimesjukepleien
- Aktivt arbeida for fersk, varm og kortreist mat på institusjonane
- Setja inn nødvendige tiltak for å tiltrekkja utdanna helsepersonell til kommunen
- at Eldrerådet og Rådet for menneske med nedsett funksjonsevne får talerett/orienteringsrett i kommunestyret i viktige saker som vedkjem dei
- Straks få på plass rutinar som sikrar at personar med nedsett funksjonsevne får ha med seg ledsager på reis ut av kommunen

Kvinnherad kommune sin bustadpolitikk

I 2016 innførte Kvinnherad kommune marknadsleige for alle bustader som kommunen leiger ut. Kommunestyret innførte samstundes ein prøveperiode med kommunal bustønad for økonomisk vanskelegstilte.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Vidareføra kommunal bustønad i heile komande valperiode - indeksregulert årleg etter trygdeindeksen
- Redusera marknadsleiga med 10% for bueiningar utleigde av kommunen, og som er eldre enn 10 år (elles ordinær husleieregulering etter husleigelova)
- Syta for at kommunen ikkje tek marknadsleige for bueiningar som er tilknytta bufellesskap i sektor rus, psykiatri og Bu og habilitering
- Bebuarane i desse bueiningane skal få tilsendt tilbod om å få kjøpa bustadane dei bur i innan utgangen av 2020, og kjøp skal kunna gjennomførast i 2021 (Startlån og etableringstilskot skal kunna nyttast til desse kjøpa)
- Bustadplanen skal vidareførast og vidareutviklast, men kommunal bustadbygging i Åkra må revurderast etter at kommunen har trekt seg ut av Holmedal bustadstifting

SKULE OG OPPVEKST

MDG meiner at samfunnet si viktigaste oppgåve er å sikra at born og unge utviklar seg til skapande menneske med sjølvtilit, sjølvinnsikt, samt forståing og vilje til å ta ansvar for seg sjølve og omgjevnadane sine. Ein god offentleg barnehage og skule skal vera hjørnesteinen i skulesystemet og tilby både pedagogisk mangfald og tilrettelegging for det einskilde barnet. Miljøpartiet Dei Grøne vil arbeida for at vi har barnehagar og skular i Kvinnherad som inkluderer og motiverer, og som motverkar mobbing og utanforskap. Barnehagar og skular må bidra til at born og unge utviklar seg og blir trygge på seg sjølv, og tilsette må ha god pedagogisk og fagleg kompetanse. Elevar som er i fare for å falle ut av skulen skal få hjelp så raskt som mogleg.

Kvinnherad kommune skal vere ein barne- og ungdomsvenleg kommune også etter skuletid. Det finst mange gode aktivitetstilbod for barn og unge i Kvinnherad kommune. MDG vil arbeide for at alle får tilgang til disse tilboda. Difor vil me bidra til at det kostar minst mogleg å delta i aktivitetane. Me vil også sikra at born og unge med særskilte behov får ein god oppvekst i kommunen.

Miljøpartiet Dei Grøne i Kvinnherad vil:

- Leggja godt til rette for barn med funksjonsnedsetjingar og diagnosar
- Styrkja tilbod om møteplassar og språkopplæring til føresette og born som ikkje er i

barnehage

- Styrkja folkehelsearbeidet, og sikra tett samarbeid mellom aktuelle hjelpeinstansar for born og unge som slit psykisk
- Helsesjukepleiar og utekontakten gjer eit godt førebyggjande arbeid i dag. Vi vil halda fram med å gje tilbod til alle skular for å ha faste stillingar for helsesjukepleiar
- Gje skulane trygge og føreseielege økonomiske rammer
- At personalet ved skular/barnehagar får gode vilkår for å etter/vidareutdanna seg for å møte dagens krav godt førebudd
- Prioritera tidleg innsats, men utan overdriven testing og vurdering
- Det er barnehage og skule som er grunnsteinen for framtida. Vi ynskjer at barnehagar/skular har høve til å nytta naturen for å få ei breiare forståing av samspelet *i* natur og *med* natur
- Jobba for å få Kvinnherad godkjent som «Realfagskommune»
- Utnytta potensialet til læring og forskingsformidling som ligg i Folgefonnsenteret relatert til miljø, klima og berekraft. Det skal utarbeidast læringstilbod retta inn mot alle skuleelevar i kommunen
- Auka kompetansen hjå tilsette når det gjeld korleis ein skal handtera mobbing og fareteikn for born som blir utsett for vald eller misbruk utanfor skuletid
- Utgreia kostnadane ved å tilby eit dagleg gratis, miljøriktig og sunt måltid for elevane i grunnskulen